

Zápis z obhajoby dizertační práce Mgr. Barbory Řebíkové

Student: Barbora Řebíková
Datum narození: 11. 7. 1983
ID studia: 73386347
Studijní program: Obecná teorie a dějiny umění a kultury
Studijní obor: Estetika
Název práce: „Umění a poznání. Přínos tematizace vztahu umění a poznání pro teorii současného vizuálního umění“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.
Oponenti: prof. Miroslav Petříček, Dr.
prof. Mgr. Michal Koleček, Ph.D.
Datum obhajoby: 6. 6. 2018
Místo obhajoby: UK FF, Celetná 20, Praha 1, místnost č. 203
Termín: řádný
Předseda komise: doc. Tomáš Kulka, Ph.D.

13:02 Předseda komise doc. Tomáš Kulka, PhD. zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studentku.

13:03 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentčina studia a její dizertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření. V dizertační práci prof. Zuska oceňuje především zobecňující filozofické reflexe a obhajobu tradičního konceptu estetického postoje. Doporučil autorce další literaturu k možnému rozšíření práce. Připomíná, že se nejedná o první verzi rukopisu, avšak práci jako celek hodnotí jednoznačně kladně.

13:05 Studentka seznámila přítomné s tezemi své dizertační práce. Sdělila zejména:

Mgr. Řebíková nejprve vysvětlila název práce, krátce představila její téma a nastínila metodologii. Tématem dizertace je vztah umění a poznání a otázka, zda může být tematizace tohoto vztahu současnému umění přínosná.

Autorka se nejprve zaměřila na otázku umění a vysvětlila, z jakého důvodu se omezila na současné vizuální umění. Podobným upozornila na možnost rozlišení různých druhů poznání, které se v oblasti umění realizují. Východiskem její klasifikace je tradiční síť vztahů, obvykle znázorňovaná trojúhelníkem umělecké dílo- tvůrce- vnímatel., kdy se jednotlivé druhy poznání váží ke zde uvedeným složkám. Za prvé, lze hovořit o poznání, které musí mít tvůrce, aby mohl umělecké dílo vytvořit. Za druhé, můžeme rozlišit poznání z uměleckého díla a za třetí, lze

uvažovat o poznání, kterým musí disponovat divák, aby dílu rozuměl. Mgr. Řebíková se soustředí přednostně na poznání vztahující se k osobě diváka. K této volbě autorku motivovala současná situace ve vizuálním umění, kdy je role diváka významně posílena. S ohledem na tento fakt si klade otázku, proč se tato role tak zdůrazňuje. Alespoň částečnou odpověď je možné nalézt v povaze současného umění, které se jeví nepřístupné a nesrozumitelné. Tato charakteristika vyvolává otázku, proč tomu tak je. Autorka předpokládá, že je umění kulturní jev a přiklání se k názoru, že je současná kultura kulturou vizuální ve smyslu přesycenosti obrazy, což považuje za první podstatný faktor.

Druhým faktorem je institucionalizace umění, třetím faktorem problém postprodukce. Pojem postprodukce autorka přebírá od kunsthistorika, kritika a kurátora Nicolase Bourriauda, který tvrdí, že umělci stále více používají již existující věci a to nejen obrazy. Z tohoto vyplývá, že je divákovi ztížen přístup k umění, protože výsledné dílo nese stopy děl, ze kterých sestává.

Další část práce je věnována estetickému kognitivismu, který tento vztah, tj. vztah mezi uměním a poznáním, zkoumá. Kognitivismus vymezuje mnoho typů poznání, které lze z umění získat, avšak autorka jeho přínos relativizuje, protože se jednotliví autoři přednostně věnují literatuře a téměř opomíjí jiné umělecké druhy. A zároveň je ve středu jejich úvah dílo samo a nikoli divák, jehož role je určující pro Mgr. Řebíkovou.

V dalším kroku přistupuje autorka k estetice. Estetika jako filozofická disciplína disponuje nástroji, které lze v řešení výše popsaného problému uplatnit, konkrétně estetickým postojem. Nejprve se věnuje zkoumání jeho dějin a na základě důkladné rešerše si klade otázku, zda lze estetický postoj zaujmout vědomě, tj. rozhodnout se pro jeho zaujetí. Podle autorčina názoru tuto alternativu teorie umožňuje. V návaznosti na toto zjištění Mgr. Řebíková navrhuje nový termín- poučený estetický postoj, který v sobě spojuje následující: Za prvé, otevřenost nechat se poučit a za druhé, rozhodnutí tento postoj zaujmout. Právě návrh nové varianty estetického postoje je vyústěním dizertační práce.

13:16 Oponent prof. Miroslav Petříček, Dr. seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě.

Prof. Petříček nejprve stručně shrnul předloženou dizertační práci a vyzdvihl několik momentů. Za prvé, že pojmy, se kterými autorka pracuje, podrobuje detailní analýze a její zdůrazňování participativnosti. Z hlediska prof. Petříčka se jeví velmi zajímavý i pojem postprodukce. Jako přínos práce oponent hodnotí hledání podmínek možností, což činí práci zajímavou. Navíc

nevynechává ani historické momenty. U kognitivismu autorka velmi přesvědčivě ukazuje, že by byli kontinentální autoři schopni kognitivismus suplovat (fenomenologie, Adorno). Přínosné je i zohlednění teorie symbolů Nelsona Goodmana.

Prof. Petříček formuloval několik poznámek. Za prvé, v otázce postprodukce se jeví vhodným příkladem film *Histoire(s) du cinéma* Jeana-Luca Godarda. Za druhé, by bylo možné v práci zmínit problematiku sekundárních modelujících systémů (Lotman).

Celkově prof. Petříček považuje práci za nadprůměrnou a hodnotí ji jako výbornou.

13:22 Z důvodu nepřítomnosti oponenta prof. Mgr. Michala Kolečka, Ph.D. přečetl jeho posudek přítomný člen komise Mgr. Ondřej Dadejík, PhD.

Posudek byl přečten celý.

Podle prof. Kolečka se jedná o velmi zajímavě zvolené téma, ke kterému autorka přistupuje s erudicí, velmi dobře vybírá klíčové myšlenky jednotlivých autorů a volí metodologické postupy. Menší formulační problém je opětovné převyprávění myšlenek, které již citovala.

Podněty, které prof. Koleček v posudku předkládá, se týkají spíše rozvedení tématu než práce samotné. Za instruktivní by považoval detailnější vymezení tzv. obratu k divákovi a rozšířil by záběr práce i na participativní autorství. Za vhodné považuje rovněž vyrovnat se s autory jako je Hal Foster, popř. Boris Groys.

Celkově hodnotí prof. Koleček práci jako velmi kvalitní a s velkým důrazem ji doporučuje k obhajobě.

13:36 Studentka reagovala na vyjádření školitele, krátce se vyjádřila k další doporučené literatuře a k tomu, jak by se její práce mohla dál rozvíjet.

13:37 Studentka reagovala na posudky oponentů a jejich položené otázky.

Mgr. Řebíková si pustila Godardův film doporučený prof. Petříčkem a konstatovala, že by jej bylo možné skutečně použít jako příklad. Podobně uvítala návrh zahrnout do práce Lotmana. Krátce se vyjádřila rovněž k poznámkám nepřítomného prof. Kolečka.

13:39 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studentky. Celkově byli s jejími odpověďmi spokojeni, další podněty byly představeny v diskuzi.

13:41 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

13:42 Prof. Vlastimil Zuska s poznámkou týkající se estetického postoje. S ohledem na současnou diskusi považuje za nutné rozlišit nástup estetického postoje a pohyb v něm, tj. v jeho rámci. Poučený estetický postoj je pohyb v rámci tradičně konstruovaného postoje. Prof. Zuska připomenul teoretiky postojové změny a především fakt, že když si myslíme, že jde o změnu postoje, jde o zpětnou reflexi. Rovněž připomněl kritiku konceptu estetického postoje v analytické estetice, především u George Dickieho a Paula Ziffa.

13:44 Mgr. Řebíková argumentuje možností rozlišit dvě věci. Za prvé, určité překvapení estetickým, které je nepříjemné a za druhé, rozhodnutí se zabývat nějakým dílem (např. rozhodnutí, že budu sledovat určitý film).

13:45 Prof. Zuska reaguje zdůrazněním, že postojová změna anticipuje.

13:46 Reaguje prof. Petříček upozorněním na existenci určité predispozice v období institucionalizace. A tím, že u Husserla se v případě postoje jedná o volní akty.

13:47 Reaguje prof. Zuska a zdůrazňuje rozdíl mezi diskurzem, psychologickým a fenomenologickým.

Ke změně postoje je třeba dodatečná informace nebo kognitivní selhání (nevím, na co se dívám), dále rozvíjí úvahu o nástupu estetického postoje jako afektivního (hot a cool systém)

13:49 Do diskuze s poznámkou, že je tato situace závislá na kultuře, vstupuje PhDr. Vlastimil Zátka, Csc.

13:52 prof. Petříček upozorňuje na určitý nedostatek v koncepci Bourriauda, který podle jeho názoru přesně nevysvětlil, co si z oblasti filmu bere.

13:54 Reaguje Mgr. Řebíková- s námitkou souhlasí a považují ji za zajímavou.

13:55 Do diskuze vstupuje doc. Tomáš Kulka, PhD. s poznámkou na rozšíření práce pomocí knihy Nelsona Goodmana *Of Mind and Other Matters*.

13:57 S poznámkou vystupuje Mgr. Ondřej Dadejík, PhD. Upozorňuje na koncepci Petera de Bolly, který hovoří o afektivitě estetické zkušenosti a ukazuje negativní aspekt nazvaný institutional baggage (institucionální zátěž), který nám brání v zaujetí estetického postoje.

13:59 Závěrem vystupuje Mgr. Řebíková s poznámkou, že poučený estetický postoj není završený pojem, ale naopak, že usiluje o zahájení diskuze. Z tohoto hlediska si váží jednotlivých podnětů.

14:00 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky. Počet členů komise4... – přítomno členů komise ...4..... – kladných hlasů.....4..., záporných hlasů ...0..... Obhajoba disertační práce byla klasifikována jako prospěla.

Zapisovatel: Mgr. Šárka Lojdová

Jméno a podpis předsedy komise.

Jméno a podpis dalšího člena komise:

